

## 7 Oversight op het betalings- en effectenverkeer

### 7.1 Inleiding

De Nederlandsche Bank houdt toezicht op de betaalsystemen en betaalproducten die voor Nederland relevant zijn en voert samen met de AFM toezicht uit op de effectensystemen. Dit toezicht, oversight genoemd, moet de veiligheid en efficiëntie van betaal- en effectensystemen bevorderen. Dit dient een tweeledig doel. Een doel is het voorkomen van systeemrisico, het risico dat een probleem bij één partij zich via systeemkritische betaal- en effectensystemen verspreidt naar andere partijen en zo tot een crisis leidt. Ander doel is de beheersing van risico's die een weerslag kunnen hebben op de veiligheid en efficiëntie van het betalings- en effectenverkeer. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het belang van goede bedrijfszekerheid van het interbancaire autorisatiesysteem voor geldopnames en pinbetalingen. De methode die DNB hanteert om effectief oversight uit te voeren, omvat het monitoren van de voor het Nederlandse betalingsverkeer relevante systemen en producten, het toetsen daarvan tegen standaarden en – indien nodig – het afdwingen van veranderingen. De standaarden die voor het oversight worden gebruikt, zijn in 2009 verder ontwikkeld. Op het effectengebied zijn de zogenoemde ESCB-CESR standaarden van kracht geworden. Deze standaarden volgen de CPSS/IOSCO normen op en bevatten aanbevelingen voor de beheersing van het systeemrisico voorzover dat voortvloeit uit effectenclearing en effecten-settlementsystemen. DNB gaat deze aanbevelingen, tezamen met de AFM, gebruiken voor de toetsing van alle oversightobjecten in het effectendomein. Ook op het gebied van de retail betalingen (betalingen van consumenten en bedrijven) zijn in het verslagjaar nieuwe internationale standaarden van kracht geworden. In het Eurosysteem zijn een geharmoniseerde oversightbenadering en oversightstandaarden voor retail betaalproducten gepubliceerd. Hiermee ontstaat een uniform normenkader voor alle retail betaalproducten in het Eurosysteem. In 2009 is het nieuwe normenkader gebruikt om het product PIN te toetsen (zie paragraaf 7.5).

Nieuwe standaarden  
effectenverkeer en  
betaalproducten

Oversight voornamelijk in  
samenwerkingsverbanden

In de afgelopen jaren is door verregaande samenwerking en door internationale consolidatie het effectenverkeer en het hoogwaardige betalingsverkeer sterk geïnternationaliseerd. Dit heeft met zich gebracht dat ook het oversight op deze terreinen internationaal is georganiseerd. DNB werkt in verschillende samenstellingen samen met een groot aantal buitenlandse overzeers en toezichthouders (zie tabel 7.1). Alleen op het terrein van het retail betalingsverkeer, dat vooralsnog langs nationale lijnen georganiseerd is, opereert DNB nog hoofdzakelijk zelfstandig.

**Tabel 7.1 - Oversight-objecten met betrokkenheid van DNB**

Systeem	Lead overseer/toezichthouder	Andere overseers/toezichthouders
<b>Wholesale betalingsverkeer</b>		
TARGET2	ECB	Eurosysteem nationale centrale banken
TARGET2-NL	DNB	
EURO1	ECB	Eurosysteem nationale centrale banken
CLS	Federal Reserve	G10-centrale banken en overige centrale banken van de 17 betrokken valuta's
SWIFT	Nationale Bank van België (NBB)	Overige G10-centrale banken
<b>Effectenverkeer</b>		
LCH.Clearnet SA	Roulerend voorzitterschap toezichthouders Euronext landen	AFM, DNB en overige toezichthouders uit België, Frankrijk en Portugal
LCH.Clearnet Group Ltd	Commission Bancaire (Frankrijk)	AFM, DNB en toezichthouders uit België, Frankrijk, Portugal en het Verenigd Koninkrijk
EMCF	AFM en DNB	FSA, en toezichthouders uit Denemarken, Finland, Hongarije, IJsland en Zweden
Euroclear SA	NBB en de Commissie voor het Bank-, Financier- en Assurantiewezen (CBFA, België)	AFM, DNB en toezichthouders uit Finland, Frankrijk, het VK en Zweden
Euroclear NL	AFM en DNB	
Euroclear ESES	NBB en CBFA	AFM, DNB en toezichthouders uit Frankrijk
EuroCCP	FSA	AFM, DNB
ECC	Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (BaFin)	AFM, DNB en Bundesbank
<b>Retail betalingsverkeer</b>		
Equens (CSS en switch)	DNB	
VISA Europe (VISA en V-Pay)	ECB	Eurosysteem nationale centrale banken
Mastercard Europe (Mastercard en Maestro)	NBB	Overige Eurosysteem nationale centrale banken en ECB
Currence (Chipknip, Acceptgiro, PIN, Incasso, iDEAL)	DNB	
NVB (Spoedopdracht)	DNB	
UPSS	DNB	

## 7.2 Oversightontwikkelingen

Reikwijdte oversight volgt marktontwikkelingen ...

... zoals TARGET2-Securities ...

De ontwikkelingen in het afgelopen jaar op de oversightdomeinen effectenverkeer en hoogwaardig betalingsverkeer gaven aanleiding tot evaluatie en aanpassing van de reikwijdte van oversight.

Zo is daar in de eerste plaats TARGET2-Securities (T2S), het geplande platform van het Eurosysteem voor de settlement van effecten. Alle Central Securities Depositories (CSDs) in Europa zullen de settlement uitbesteden aan T2S, maar de CSDs zullen wel de bewaarfunctie voor effecten en bijbehorende activiteiten blijven houden. Al in de zomer van 2009 is een begin gemaakt met de internationale samenwerking op het gebied van oversight en toezicht op T2S. Meer dan 20 centrale banken en evenzoveel toezichthouders zijn betrokken bij het opstellen van een samenwerkingsovereenkomst, opdat in 2010 een begin kan worden gemaakt met een toetsing van T2S. Deze toetsing heeft tot doel om eventuele ontwerpfouten te corrigeren voordat het systeem in gebruik wordt genomen. De samenwerking beoogt daarnaast ook om de toezichtkosten voor

de CSDs en T2S te beperken door gezamenlijk op te trekken en informatie te delen.

... nieuwe centrale  
tegenpartijen voor CDS ...

Een andere belangrijke ontwikkeling in 2009 was het oprichten van Central Counterparties (CCPs) voor Credit Default Swaps (CDS). De markt voor CDS wordt sinds het ontstaan van de kredietcrisis beschouwd als een van de kanalen waarlangs kredietrisico's zich verplaatsen. Het oprichten van CCPs wordt gezien als één van de belangrijkste manieren om de veiligheid en transparantie van de CDS-markt te verbeteren. Er is een klein aantal CCPs voor CDSs actief in het eurogebied, het Verenigd Koninkrijk en in de Verenigde Staten. DNB is lid van het OTC Regulators Forum waarin de leden informatie uitwisselen over het toezicht op dergelijke CCPs. DNB is hierbij betrokken als toezichthouder van LCH.Clearnet SA, dat in maart 2010 waarschijnlijk van start zal gaan met clearing van CDS.

... en CCBM2

Een derde ontwikkeling, op het raakvlak van effecten- en hoogwaardig betalingsverkeer, is het onderpandsysteem CCBM2. DNB en de Nationale Bank van België (NBB) bouwen dit systeem gezamenlijk voor gebruik door het Eurosysteem. Een bank in het Eurosysteem kan alleen een beroep doen op de kredietfaciliteiten in TARGET2 als voldoende onderpand aanwezig is. Een goed functionerend onderpandsysteem is niet alleen een vereiste voor effectieve monetaire beleidsvoering, maar ook voor de goede werking van het betalingsverkeer. Het proces van onderpandinlegging tot creatie van kredietruimte zal in CCBM2 grotendeels geautomatiseerd verlopen. Dit vergroot de efficiëntie, maar brengt als centraal onderpandsysteem voor het Eurosysteem ook een concentratierisico met zich. Verstoringen in CCBM2 kunnen gevolgen hebben in TARGET2 en in die zin wordt CCBM2 cruciaal voor het functioneren van TARGET2. Deze sterkere afhankelijkheid pleit ervoor om het oversight op CCBM2 een sterke basis te geven.

Inventarisatie overige  
betaaldienstverleners  
uitgevoerd

Voorts heeft DNB in 2009 een inventarisatie gemaakt van betaaldienstverleners die zelf geen bank zijn en ook niet onder oversight staan. De inventarisatie had als doel om in kaart te brengen waar die dienstverleners actief zijn in de betalingsverkeerketen en bij welke activiteiten ze het meest betrokken zijn. In het gebruik van deze dienstverleners kunnen zich verschillende risico's voordoen. Met uitbesteding wordt bijvoorbeeld operationeel risico gelopen. Ook is concentratierisico mogelijk, vooral als de diensten door weinig partijen worden aangeboden. Er is geen financieel risico in het gebruik van deze dienstverleners, omdat er in principe geen positie op deze partijen wordt ingenomen. In hoeverre de operationele risico's in de betalingsverkeerketen door het gebruik van dienstverleners gemonitord en beheerst worden, is op basis van deze inventarisatie moeilijk te zeggen. Dit zal daarom in 2010 worden onderzocht bij de banken, systemen en producten die van belang zijn voor het Nederlandse hoogwaardige, effecten- en retail betalingsverkeer. Uit de inventarisatie is gebleken dat geen uniforme richtlijnen of 'best practices' beschikbaar zijn ten aanzien van te stellen voorwaarden aan dienstverleners. Het platform Business Continuity Vitale Infrastructuur Financiële Sector, waar DNB aan deelneemt, zal zich in 2010 buigen over dergelijke 'best practices'.

Risico's correspondent  
banking in beeld

Correspondent banking is een manier om betalingen af te wikkelen buiten de interbancaire systemen om. In de afgelopen 10 à 15 jaar zijn belangrijke veranderingen opgetreden, zoals een sterke toename van de verwerkte volumes en een verkorting van de verwerkingstijden. Door deze ontwikkelingen zijn de risico's van correspondent banking zowel qua omvang als wat betreft hun aard veranderd. De verkorting van de verwerkingstijden heeft het kredietrisico verminderd en het belang van adequaat liquiditeitsmanagement vergroot. Ook speelde zich in deze periode een consolidatie- cq fusieproces in de financiële sector af waardoor een beperkt aantal mondiale correspondentbanken is

overgebleven en het concentratierisico is toegenomen. Om beter inzicht te krijgen in de grootte van de risico's van correspondent banking, is in het afgelopen jaar een risico-inventarisatie gemaakt. Daaruit blijkt dat correspondent banking een veilige en efficiënte manier is om betalingen af te wikkelen. Wel zijn er mogelijk risico's die betrekking hebben op het geheel van onderlinge samenhangen tussen de banken en hun deelname aan interbancaire betaal- en effectenafwikkelingsystemen.

### 7.3 Toetsingsresultaten hoogwaardig betalingsverkeer

#### 7.3.1 TARGET2

#### Toetsing ontwerp TARGET2 afgerond

In 2009 heeft het Eurosysteem Oversight haar toetsing van het ontwerp van TARGET2, het hoogwaardige betalingsstelsel van het Europees Stelsel van Centrale Banken definitief afgerond. In ons land heeft dit systeem in 2008 het betaalsysteem TOP vervangen. Ruim voor de introductie van TARGET2 was Oversight gestart met zijn toets op basis van de Core Principles voor systeemkritische betaalsystemen. Bij het definitieve oordeel zijn ook de operationele ervaringen met TARGET2 gedurende het eerste jaar meegenomen. De conclusie van het Eurosysteem Oversight is dat TARGET2 voldoet aan alle relevante Core Principles (zie tabel 7.2).

Juridisch gezien bestaat TARGET2 uit een verzameling van de verschillende betaalsystemen van de centrale banken uit de eurolanden en sommige niet-eurolanden (Polen, Estland, Litouwen, Letland en Denemarken). Deze landen hebben de technische verwerking uitbesteed aan een gemeenschappelijk platform dat door Duitsland, Italië en Frankrijk wordt beheerd. Omdat TARGET2 juridisch als een combinatie van nationale systemen is gestructureerd, blijft elke centrale bank verantwoordelijk voor haar eigen systeem. Het oversight op het gemeenschappelijke betaalplatform van TARGET2 vindt daarom op coöperatieve basis plaats, waarbij de ECB als lead overseer optreedt. Naast de alomvattende beoordeling van het ontwerp van TARGET2, heeft Oversight ook de in november 2009 ingevoerde nieuwe release van het gemeenschappelijke platform van TARGET2 getoetst. De conclusie is dat de doorgevoerde

Tabel 7.2 - Oversight oordeel hoogwaardig betalingsverkeer

	<b>V</b>	<b>VG</b>	<b>VD</b>	<b>VN</b>	<b>NVT</b>	<b>NG</b>
	Voldoet	Voldoet grotendeels	Voldoet deels	Voldoet niet	Niet van toepassing	Niet getoetst
Standaard						
						TARGET2 2009
Juridische basis				<b>V</b>		
Inzicht in financiële risico's				<b>V</b>		
Beheersing van financiële risico's				<b>V</b>		
Snelle finale afwikkeling				<b>V</b>		
Multilaterale netting systemen					<b>NVT</b>	
Afwikkelingsactivum				<b>V</b>		
Operationele betrouwbaarheid				<b>V</b>		
Efficiëntie				<b>V</b>		
Toegang				<b>V</b>		
Governance				<b>V</b>		

veranderingen voldoen aan de relevante standaarden voor systeemkritische betaalsystemen.

Business Continuity  
Management TARGET2-NL  
verbeterd

In het kader van het periodieke sectorbrede onderzoek door DNB naar de adequaatheid van het Business Continuity Management (BCM) bij de instellingen van de financiële kerninfrastructuur, is het BCM van de specifiek Nederlandse activiteiten rond TARGET2 getoetst. De conclusie is dat bij de werkzaamheden ter verbetering van het Business Continuity Management flinke vorderingen zijn gemaakt. Mede in het licht van de toekomstige operationele rol die DNB samen met de NBB zal hebben in CCBM2 zullen de continuïteitsvoorzieningen een belangrijk aandachtspunt blijven.

#### 7.4 Toetsingsresultaten effectenverkeer

##### 7.4.1 LCH.Clearnet SA

LCH.Clearnet SA is de centrale tegenpartij ('Central Counter Party', ofwel CCP) voor transacties die worden verricht op de effecten- en derivatenbeurzen van Euronext, waaronder Euronext Amsterdam. Ook treedt ze op als centrale tegenpartij voor OTC-transacties in obligaties, repo's en energiecontracten. In 2009 hebben DNB en de AFM, in samenwerking met de andere bevoegde toezichthouders van LCH.Clearnet SA, verschillende nieuwe projecten getoetst. In de eerste plaats is het Marigold-project beoordeeld. Marigold staat voor het aandeleninkoopprogramma, waarmee LCH.Clearnet Group Ltd. in 2009 het aantal kleinere aandeelhouders wil verminderen ten gunste van haar grootste aandeelhouders en deelnemers. Een tweede groot project is de Credit Default Swap (CDS) clearing service, die gepland staat voor maart 2010. Andere toetsingen zijn uitgevoerd met betrekking tot de Secfinex borrowing&lending en de Smartpool handelsplatformen. De toezichthouders gebruiken de internationale set van aanbevelingen voor CCPs bij de beoordeling van de juridische, operationele, financiële en organisatorische risico's van de nieuwe projecten.

Nieuwe CDS clearing dienst

LCH.Clearnet SA voldoet aan 14 van de 15 CPSS/IOSCO-aanbevelingen voor CCPs (zie tabel 7.3), waarbij uitsluitend aan de aanbeveling aangaande de operationele betrouwbaarheid nog niet volledig wordt voldaan. LCH.Clearnet SA heeft sinds 2005 op advies van de toezichthouders verbeteringen doorgevoerd in haar operationele systemen. De tekortkomingen die de toezichthouders in 2005 hebben geconstateerd zijn daarmee grotendeels opgeheven. Gedurende 2010 zal LCH.Clearnet SA in zijn geheel worden getoetst aan de onlangs vastgestelde ESCB-CESR Recommendations voor CCPs.

##### 7.4.2 European Multilateral Clearing Facility NV

De European Multilateral Clearing Facility NV (EMCF) is de centrale tegenpartij voor transacties in Europese aandelen die worden afgesloten op de handelsplatformen van Chi-X, NASDAQ OMX (Europe en Nordic markets), BATS Europe, Quote en Burgundy. EMCF is drie jaar geleden in Nederland opgericht en heeft sindsdien een stormachtige groei doorgemaakt. Eind december 2009 garandeerde EMCF, als CCP, gemiddeld twee miljoen transacties per dag. Hiermee is EMCF verantwoordelijk voor ongeveer 26% van de transacties in Europese 'blue chip' aandelen. In 2009 heeft DNB in overleg met de AFM goedkeuring verleend voor de aansluiting van de handelsplatformen van NASDAQ OMX Nordic markets, Quote en Burgundy. Voorts heeft EMCF NASDAQ OMX als aandeelhouder gekregen, naast de bestaande aandeelhouder Fortis Bank Nederland.

Tabel 7.3 - Oversight oordeel effectenverkeer

	<b>V</b>	<b>VG</b>	<b>VD</b>	<b>VN</b>	<b>NVT</b>	<b>NG</b>
	Voldoet	Voldoet grotendeels	Voldoet deels	Voldoet niet	Niet van toepassing	Niet getoetst
			LCH.Cleernet SA	EMCF		EuroCCP
Standaard			2008	2008	2009	2009
Juridische basis	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>VG</b>
Deelnamevereisten	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>
Berekening van kredietrisico's	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>
Marginvereisten	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>
Financiële buffers	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>VG</b>	<b>VG</b>	<b>VG</b>	<b>VG</b>
Faillissementsprocedures	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>
Bewaargevingsrisico's	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>VG</b>	<b>VG</b>	<b>VG</b>	<b>VG</b>
Operationele betrouwbaarheid	<b>VG</b>	<b>VG</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>
Afwikkelingsactivum	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>VN</b>	<b>VG</b>	<b>VG</b>	<b>VG</b>
Fysieke leveringen	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>VG</b>	<b>VG</b>	<b>VG</b>	<b>VG</b>
Links tussen CCPs	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>NVT</b>	<b>NVT</b>	<b>NVT</b>	<b>NVT</b>
Efficiëntie	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>
Governance	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>VG</b>	<b>VG</b>	<b>VG</b>	<b>V</b>
Transparantie	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>
Regelgeving en oversight	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>

Link LCH.Cleernet Ltd en EMCF voldeed niet aan de normen ...

... en kreeg daarom nog geen toestemming

In 2009 kondigden EMCF en LCH.Cleernet Ltd. een link aan. Hierdoor wordt interoperabiliteit bewerkstelligd, dat wil zeggen via zo'n link kunnen markt-partijen transacties afwickelen, ook als zij deelnemen aan verschillende CCPs. Zo wordt de efficiëntie in de markt vergroot. DNB en AFM waren van mening dat de aangekondigde link tussen EMCF en LCH.Cleernet Ltd. (evenals een aantal andere geplande links) niet voldeed aan de CPSS/IOSCO-aanbevelingen voor CCPs. EMCF en LCH.Cleernet Ltd. kregen daarom nog geen toestemming om de link tot stand te brengen. Op dit moment is een nieuwe aanvraag ingediend voor interoperabiliteit. Deze aanvraag zal opnieuw gezamenlijk worden beoordeeld door DNB en AFM.

In 2008 is EMCF volledig beoordeeld aan de hand van de CPSS/IOSCO-aanbevelingen voor CCPs. Eén aanbeveling is nog niet van toepassing. Thans voldoet EMCF aan negen van de veertien aanbevelingen. Aan vijf aanbevelingen voldoet EMCF grotendeels. De score ten aanzien van de geldzijde van de settlement (afwikkelingsactivum) is verbeterd, omdat is gebleken dat het aan EMCF overgedragen onderpand adequaat is beschermd door de Richtlijn betreffende financiële zekerheidsovereenkomsten.

#### 7.4.3 EuroCCP

Nieuwe CCP onder oversight

EuroCCP is de centrale tegenpartij voor transacties die worden afgesloten op de handelsplatformen Turquoise, NYSE Smartpool en NYSE ARCA Europe. EuroCCP heeft haar zetel in het Verenigd Koninkrijk en is een 100% dochter van The Depository Trust & Clearing Corporation (DTCC). DTCC cleart en stelt transacties in onder andere aandelen en obligaties in de Verenigde Staten. DNB en de AFM houden toezicht op EuroCCP, omdat EuroCCP transacties cleart voor het Nederlandse handelsplatform NYSE ARCA Europe. DNB en AFM hebben, samen met de Britse Financial Services Authority, de primaire

toezichthouder van EuroCCP, een Memorandum of Understanding ondertekend, waarin de drie toezichthouders hun intentie uitspreken om relevante informatie met elkaar te delen inzake EuroCCP. In 2009 hebben DNB en de AFM EuroCCP getoetst aan alle CPSS/IOSCO-aanbevelingen voor CCPs. EuroCCP voldoet aan negen van de veertien aanbevelingen. Eén aanbeveling is niet van toepassing. EuroCCP voldoet grotendeels aan vijf aanbevelingen. Een belangrijke, achterliggende oorzaak van deze toetsingsresultaten is dat EuroCCP Citibank als settlement bank en settlement agent gebruikt. Door het ontbreken van een Europees juridisch kader is het moeilijk voor CCPs om zelf rekeningen te openen bij verschillende centrale banken en CSDs.

#### 7.4.4 Euroclear Nederland

Op 19 januari 2009 heeft Euroclear het Euroclear Settlement for Euronextzone Securities systeem (ESES) gelanceerd. Op dat moment is het Nederlandse systeem SEF buiten gebruik gesteld.

Nieuw effecten-  
afwisselplatform ESES

ESES is gebaseerd op het Franse effectensettlementsysteem en alle Belgische, Franse en Nederlandse OTC en Euronextbeurstransacties worden gesetteld op één technisch platform.

Bij de implementatie van ESES had Euroclear Nederland de toestemming van DNB en de AFM om de zogenaamde Local Legal Records, het register waarin de eigendom van effecten wordt bijgehouden, pas in de drie maanden ná de lancering te implementeren. Zo'n lokaal register blijkt niet per se nodig naar Nederlands recht. Met goedkeuring van DNB en de AFM heeft Euroclear Nederland besloten om het geheel niet te implementeren. Dit heeft de complexe lancering van ESES vereenvoudigd. Zonder dat de juridische positie van de cliënten van Euroclear Nederland verslechtert, zijn hierdoor kosten bespaard en de uitwijkprocedures aanzienlijk vereenvoudigd in het geval dat zich op het ESES platform een operationeel incident voordoet.

Banque de France, DNB en de Nationale Bank van België zijn in 2009 een assessment van ESES aan de oversight aanbevelingen van ESCB-CESR gestart, dat in 2010 zal worden afgerond en gepubliceerd.

### 7.5 Toetsingsresultaten retail betalingsverkeer

#### 7.5.1 Equens

Equens zorgt voor de verwerking van financiële transacties die zijn verricht met de meest uiteenlopende betaalproducten. De dienstverlening dekt het hele spectrum van girale en betaalpas gerelateerde transactieverwerking, clearing en settlement. Deze transacties worden voor de Nederlandse markt verwerkt door het Clearing en Settlement Systeem (CSS). Karakteristiek voor het CSS, en uniek in Europa, is de kavelsettlementmethode. Deze houdt in dat zeer frequent de door deelnemers ingestuurde betaalopdrachten worden verwerkt. Door clearing van alle betaaltransacties worden de bedragen vastgesteld die banken aan elkaar zijn verschuldigd namens de rekeninghouders (de klanten zoals consument of winkelier). Deze netto bedragen worden in zogenoemde kavels doorgestuurd naar TARGET2 om te worden afgewikkeld (settlement). Nadat settlement heeft plaatsgevonden, informeren de banken hun eigen rekeninghouders over mutaties in hun banksaldo, op basis van de verwerkingsinformatie die zij van Equens ontvangen.

Equens is spil in Nederlands  
betalingsverkeer ...

Het CSS van Equens is op basis van een gemeenschappelijke methodiek in het Eurosysteem geclassificeerd als een systeemkritisch retail betaalsysteem. In 2008 en 2009 heeft een aantal ontwikkelingen en deelttoetsingen plaatsgevonden, aan

Tabel 7.4 - Oversight oordeel Equens en switch

	<b>V</b>	<b>VG</b>	<b>VD</b>	<b>VN</b>	<b>NVT</b>	<b>NG</b>
	Voldoet	Voldoet grotendeels	Voldoet deels	Voldoet niet	Niet van toepassing	Niet getoetst
			Equens	Switch		
Standaard			2008	2009	2009	
Juridische basis		<b>VG</b>	<b>V</b>	<b>NG</b>		
Inzicht in financiële risico's	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>NG</b>		
Beheersing van financiële risico's	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>NG</b>		
Snelle finale afwikkeling	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>NG</b>		
Multilaterale netting systemen		<b>NVT</b>	<b>NVT</b>	<b>NG</b>		
Afwikkelingsactivum	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>NG</b>		
Operationele betrouwbaarheid	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>		
Efficiëntie	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>NG</b>		
Toegang	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>		
Governance	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>V</b>	<b>VG</b>		

de hand waarvan een hernieuwde beoordeling van het CSS aan de Oversight Standards for Retail Payment Systems heeft plaatsgevonden. DNB heeft geconcludeerd dat het CSS volledig voldoet aan alle negen van toepassing zijnde standaarden (zie tabel 7.4). Het CSS voldoet thans aan de juridische standaard, aangezien het risico van de deelname van buitenlandse deelnemers waarvoor een vereiste country opinion ontbreekt, de afgelopen jaren is afgenomen.

Naast het CSS, beheert Equens het Interbancair Autorisatie Netwerk (ook wel de switch genoemd), waarmee onder andere debit- en creditcardautorisaties en -transacties worden gefaciliteerd die gebruikmaken van de pincode als identificatiemethode (zoals bij geldopnames, betaalautomaten en het opladen van de Chipknip). Deze switch is om twee redenen belangrijk voor de goede werking van het Nederlandse betalingsverkeer. Ten eerste zullen, als de switch uitvalt, bovenstaande betalingen niet meer mogelijk zijn. Ten tweede zal een financiële instelling zonder toegang tot de switch niet goed kunnen toetreden tot de Nederlandse markt. DNB heeft de switch getoetst aan een deel van de Core Principles. Equens voldoet aan de gestelde normen voor operationele betrouwbaarheid en toegang tot de switch. Met betrekking tot de governance van de switch wordt grotendeels voldaan aan de eisen. Wel kan de wijze waarop aangesloten partijen in de besluitvorming omtrent de switch zijn betrokken verder worden geformaliseerd.

Switch voldoet grotendeels aan de normen

### 7.5.2 iDEAL

iDEAL van belang voor internetbetalingen ...

Voor het kunnen verrichten van internetbetalingen met iDEAL is vereist dat de betaler gebruik maakt van een internetbankierentoeppassing van een Nederlandse bank. Deze bank moet de betaalstandaard iDEAL ondersteunen. Currence is juridisch eigenaar van iDEAL. Inmiddels accepteren vijf Nederlandse banken betaalopdrachten via iDEAL en kunnen bankcliënten van acht Nederlandse banken betalingen met iDEAL verrichten. Vanwege het belang van iDEAL als interbancair betaalproduct in het Nederlandse retail betalingsverkeer, houdt DNB hierop actief oversight. Op grond van haar toetsing heeft Oversight



Tabel 7.5 - Oversight oordeel iDEAL en PIN

	<b>V</b>	<b>VG</b>	<b>VD</b>	<b>VN</b>	<b>NVT</b>	<b>NG</b>
	Voldoet	Voldoet grotendeels	Voldoet deels	Voldoet niet	Niet van toepassing	Niet getoetst
			iDEAL			PIN
Standaard			2008	2009	Standaard	2009
Juridische structuur			<b>V</b>	<b>V</b>	Juridische structuur	<b>V</b>
Solide financiële positie			<b>V</b>	<b>V</b>	Productvoorwaarden	<b>V</b>
Uitbesteding			<b>V</b>	<b>V</b>	Beveiliging en continuïteit	<b>V</b>
Wet- en regelgeving			<b>V</b>	<b>V</b>	Governance	<b>V</b>
Productvoorwaarden			<b>V</b>	<b>V</b>	Financiële risico's	<b>V</b>
Risicoverdeling			<b>V</b>	<b>V</b>		
Risicoanalyse			<b>VG</b>	<b>V</b>		
Bijstelling risicoanalyse			<b>VG</b>	<b>V</b>		
Beveiliging en continuïteit			<b>V</b>	<b>V</b>		
Integriteit en governance			<b>V</b>	<b>V</b>		

... en voldoet aan de gestelde normen

Wordt iDEAL een Europees product?

geconcludeerd dat iDEAL inmiddels voldoet aan alle gestelde normen (zie tabel 7.5).

In mei 2009 hebben Currence en haar aandeelhoudende banken iDEAL als Europees betaalproduct aangeboden aan de European Payments Council (EPC). De EPC heeft dit aanbod in beraad genomen en zal nu eerst een kader ontwikkelen voor SEPA-e-payments waaronder verschillende producten kunnen komen. iDEAL kan zich kwalificeren om binnen dit kader te worden gebruikt.

### 7.5.3 PIN

PIN voldoet aan de nieuwe internationale normen ...

... maar wordt vervangen door internationale producten

In 2009 is het betaalproduct PIN getoetst aan het nieuwe Europese overzicht-raamwerk voor betaalpasssystemen, waarbij gebruik is gemaakt van de nieuwe overzichtstandaarden. PIN voldoet aan alle vijf standaarden uit het raamwerk voor betaalpasssystemen. Hoewel aan de standaard voor beveiliging wordt voldaan, vormt 'skimming' een groeiend probleem. Dit heeft te maken met de magneetstrip, die vrij eenvoudig kan worden gekopieerd. Om dit probleem te mitigeren, heeft DNB aanbevolen de magneetstrip zo spoedig mogelijk te vervangen door de EMV-standaard voor chiptechnologie. In dit kader heeft Currence in 2008 een voorstel aan de Nederlandse banken gedaan om het merk PIN te migreren naar een EMV-chipkaart. De Nederlandse banken hebben begin 2009 evenwel besloten om te migreren naar internationale EMV-betaalpassen, zoals de merken Maestro en V-Pay. Daarnaast hebben de banken en toonbankinstellingen in gezamenlijk overleg besloten EMV versneld in te voeren (namelijk eind 2011, in plaats van uiterlijk 2013). Met de invoering van EMV zal het merk PIN ophouden te bestaan.

## 7.6 De marktbrede oefening CyberScan

Eerste marktbrede crisisoefening uitgevoerd

Op 25 mei 2009 is de eerste marktbrede oefening genaamd 'CyberScan' gehouden. Deze oefening is door DNB georganiseerd. Belangrijke banken en infrastructuren, de Nederlandse Vereniging van Banken, Currence, het Ministerie van Financiën en de Autoriteit Financiële Markten hebben voor de eerste keer gezamenlijk hun crisismanagement geoefend op tactisch en

strategisch niveau. De genoemde instellingen zijn ten behoeve van sectoraal crisismanagement allemaal vertegenwoordigd in de Escalatiecommissie. Doelstelling van de oefening was om de schokbestendigheid van de financiële sector ten aanzien van een ernstige verstoring in het betalings- en effectenverkeer door cybercrime activiteiten te testen. De oefening heeft onder meer geleid tot leerpunten betreffende de crisiscommunicatie en de verdere afbakening van de rollen en verantwoordelijkheden van de betrokken crisismanagement comités.